

Практика роботи доводить, що учні часто ставляться до самостійної роботи як до другорядної, відкладають її виконання до останнього терміну, а потім роблять поспіхом, механічно. Тому фахівець повинен так грамотно добирати завдання для самостійної роботи, щоб вони, з одного боку, були зрозумілими для школярів, з іншого, мали елемент новизни, відповідали навчальній меті. Важливо при цьому заохочувати у здобувачів освіти креативний, творчий підхід до виконання завдань. Учителю варто пам'ятати, що необхідність самостійно розв'язувати завдання суттєво активізує можливості психічної діяльності учнів, сприяє розвитку та становленню їх позитивних якостей.

Отже, плануючи самостійну роботу, вчитель повинен визначати її місце в структурі уроку, добирати необхідний дидактичний матеріал, усвідомлювати рівень володіння навчальним матеріалом учнів, передбачати труднощі, що можуть виникати у процесі роботи, ретельно добирати завдання (як за змістом, так і за формою), корелюючи їх з навчальною метою уроку, чітко відстежувати темпоральні показники виконання завдань, визначати максимально ефективний раціональний спосіб перевірки роботи.

Самостійну роботу учнів необхідно грамотно мотивувати, отже слід, щоб здобувачі освіти мали вичерпну інформацію стосовно мети самостійної роботи, її необхідності, шляхів подальшого використання у навчальній діяльності. Виходячи з цього, вчитель повинен розробити систему завдань для самостійного опрацювання учнями, визначити теми рефератів, виступів, оголосити списки літератури для обов'язкового вивчення (конспектування) та додаткові джерела навчального, наукового та методичного планів у залежності від навчальної мети.

Метою самостійної роботи учнів є формування навичок самостійного вивчення матеріалу, що сприяє формуванню когнітивної діяльності, навичок організації власного робочого простору, вмінь формулювати завдання роботи, аналізувати її результати, активізації навичок пошуково-дослідницької, творчої діяльності.

Педагогічна практика доводить, що ефективність самостійної роботи учнів залежить від грамотного управління з боку фахівця, що корелюється з чітким плануванням, оптимальною організацією, продуманим методичним забезпеченням, інформатизацією та технологізацією процесу роботи.

Література

1. Кудрянт З. Н. Система освіти в Україні. Педагогіка: навч. посібник. Одеса : ПДПУ, 2001. с. 55-56
2. Пидкасистый П. И. Самостоятельная деятельность учащихся в обучении. Москва : МГУ, 1978. 76 с.
3. Ярмаченко М. Д. Педагогіка: навч. посібник. Київ : Знання, 1995. 93с.
4. Яшанов С. Формування у майбутніх учителів умінь і навичок самостійної навчальної роботи у процесі використання нових інформаційних технологій [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.09 "Теорія навчання". Київ, 2003. 20 с.

УДК 821.161.2 Вороний

Нікольченко М.В.

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології

ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ МИКОЛИ ВОРОНОГО У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Благородною справою ліквідації «білих плям» в українській культурі ХХ ст. зайняті сьогодні гуманітарії України. Повертаються рідній культурі імена і твори, без яких вона була десятки років однозначною і збідненою. За роки незалежності здійснено багато у

визначенні ролі і місця в ній непересічних імен М. Грушевського, В. Винниченка, М. Хвильового, М. Куліша, М. Зерова, А. Кримського та ін. Пильної уваги заслуговують і такі культурні феномени, як М. Вороний, О. Курбас, С. Єфремов, Г. Нарбут, О. Мурашко, М. Леонтович, О. Олесь; їхня творчість хоч і складає значний період у розвитку вітчизняної культури, проте не стала, через відомі причини, органічною ланкою еволюції між дожовтневими і пожовтневими часами.

Зупинимося у нашій доповіді на постаті Миколи Вороного, який посів своє гідне місце в українському культурологічному процесі помежів'я XIX–XX століть. Та якщо численні спостереження наукової літературної критики над його творчістю вже почали з'являтися останнім часом, то феномен М. Вороного як наукового, освітнього і культурного діяча, який боровся за український університет у Львові, за театр українських корифеїв тощо ще практично не досліджений. Зчаста його поетичний доробок, як явище непроминальне, знаходив свого дослідника. Та, захоплюючись театром, М. Вороний мріяв про репертуар, що виховує свідомих українських громадян і цінителів прекрасного; його статті про театр і драматургію, образотворче мистецтво, спогади про визначних діячів культури і нині вважаються оригінальними та злободенними. На часі більш детальне вивчення культурологічних здобутків М. Вороного, яких у нього досить значна кількість. Наша доповідь, з огляду на означене, є часткою у вирішенні цієї проблеми. Оскільки переклад відіграє визначну роль у культурному спілкуванні між народами, коротко зупинимося на головних аспектах перекладацької діяльності М. Вороного у контексті розвитку української культури.

Перекладацький доробок М. Вороного досить значний. Про це свідчать книга Лади Коломієць «Український художній переклад та перекладачі 1920–30-х років», видана у Вінниці 2015 р та бібліографічний покажчик «Українське перекладознавство XX сторіччя: бібліографія», що побачив світ у Львові 2013 р.

Попри значну кількість звернень до перекладів М. Вороного, деякі з них мають характер принагідних. Тому нам здається, що час виконати нелегку, прискіпливу роботу з аналізу кожного перекладу М. Вороного. Перше питання, яке постає перед літературним критиком – з якою метою відомий вже на той час поет (кінець XIX–початок XX ст.) звертається до перекладів світової літератури. Частково відповідь на це питання знаходимо у листі самого М. Вороного до О. Білецького від 9 квітня 1928 року, у якому поет, на прохання вченого, розповідає про своє життя.

Ця розповідь лягла в основу вступної статті О. Білецького до найповнішого прижиттєвого видання 1929 року творів поета. Цей лист являє собою зразок глибокого самоаналізу життя і творчості неабиякої особистості. Як зазначає В. Кузьменко, «до сьогоднішнього лист Вороного ... становить важливу психологічну характеристику першого покоління українських декадентів і модерністів» [2, с. 17]. Вороний пише: «Як послідовний наслідок песимізму і духовного розстрою з'являються в моїй творчості ... мотиви дисгармонічної поезії – це переважно відгуки французького символізму, з котрим я запізнався ще у Львові (Бодлер, П. Верлен, Мореас та інші), але котрими захопився, ..., особливо П. Верленом (якого я студіював у французькій оригіналі, живучи р. 1902 в Харкові». [1, с. 598]. І далі автор пише: «З французів я переклав небагато на нашу мову (7-8 віршів Сюллі-Прюдома, 3-4 П. Верлена, Мореаса, Рішпена тощо), але школа парнасівців і найбільше символістів французьких (П. Верлен головно) відбилась дуже виразно на характері моєї творчості» [1, с. 599]. І далі йде досить важливий самоаналіз власної творчості: «Не скажу, щоб це були переспіви тих поетів або рабське їх наслідування; це було засвоєння французької культури вірша, фасону, манери ... і привласнення цієї поетичної культури нашій мові, нашій версифікації» [1, с. 599]. Отже, йдеться про взаємозбагачення двох поетичних культур, про взаємозбагачення різних національних стихій у процесі перекладу, на чому неодноразово наголошував І. Франко.

Цікавими нам видаються роздуми М. Вороного про техніку перекладу, якими він

ділиться з О. Білецьким як фахівцем. Це збереження при перекладі ритму, затакту, комбінованих повторень, рефренів, асонансів, дисонансів, тобто, він звертає увагу на техніку перекладу, якою сам володіє блискуче. Погодимось зі словами В. Кузьменка: «Серед теоретиків і практиків художнього перекладу ... побутує думка, що хороший поет може бути поганим перекладачем. ... Але поганий поет ніколи не може стати хорошим перекладачем. Микола Вороний являв собою приклад і хорошого поета, і хорошого перекладача.... Поет не просто перекладав, а вживався в духовний світ іншомовного автора, прагнув осягнути історію його народу, культуру, побут, звичаї, епоху, нарешті, самотність авторської манери. ... Складається враження, що Вороний перекладав лише ті поезії, які прагнув написати сам» [2, с. 26]. Отже, перш за все – осягнути історію, культуру іншого народу, на чому наголошував поет.

М. Вороний, як романтик революційних перетворень, доклався і до перекладів революційної поезії, про що пише у віщезгаданому листі до О. Білецького: «Згадаю тут же мої переклади революційних пісень – «Марсельєзи», «Варшав'янки» і особливо «Інтернаціонала». Як не як, а власне мій переклад «Інтернаціонала» от уже близько 10 років одушевляє й пориває маси. Зробив я його на спеціальне замовлення Лук'янівського робітничого клубу на початку р. 1919 в Києві (тоді ж зробив і переклади «Марсельєзи» й «Варшав'янки»). Того ж року його й видали з нотами, але коли прийшли денікінці, то весь наклад знищили, (автор був зазначений тільки ініціалами М. В., завдяки чому я від денікінців не дістав належного «гонорару»)» [1, с. 604].

М. Вороний не мав під рукою оригіналу «Інтернаціоналу» й перекладав його з німецького перекладу. Як пише сам автор перекладу, «коли пізніш я зрівняв свій переклад з франц[узським] оригіналом, то, здивований, побачив, що він досить точно йому відповідає». І далі йде сентенція: «От які німці точні й сумлінні перекладачі!» [1, с. 604]. Отже, на чільному місці у Вороного завжди стояла точність перекладу та його відповідність оригіналу.

Як відомо зі слів самого М. Вороного та його сучасників, він переклав українською мовою «Мазепу» Ю. Словацького, «Ткачі» Г. Гауптмана, пролог до трагедії «Ромео і Джульєтта» В. Шекспіра, «Скупий лицар», «Кам'яний гість», «Моцарт і Сальєрі» О. Пушкіна, класика німецької літератури Г. Гейне, твори російських авторів М. Некрасова, А. Фета, Ф. Тютчева, Я. Полонського, М. Гумільова. Митець мріяв про те, щоб кожний українець виховувався на кращих здобутках світової культури.

М. Вороний вільно почувався у багатьох видах художньої культури. Він високо поцінював роботи художників Г. Нарбута і П. Ковжуна, С. Васильківського і П. Холодного; захоплювався сценічним талантом М. Заньковецької та М. Садовського. Як зазначає Г. Вервес, «...настільними книгами для митців і сьогодні можуть бути такі його неординарні, хоч і призабуті праці, як «Режисер» (1925) та «Пензлем і пером» (1923)» [1, с. 28].

Отже, на часі комплексне дослідження творчого спадку М. Вороного як талановитого митця і вдумливого теоретика в галузі вітчизняної культурології.

Література

1. Вороний М. К. Поезії. Переклади. Критика. Публіцистика. К. : Наукова думка, 1996. 704 с.
2. Кузьменко В. І. Микола Вороний. *Гроно нездоланих співців: Літературні портрети письменників ХХ століття*. К. : Укр. письменник, 1997. С. 16–27.